

Αβελάρδος και Ελοΐζα

Ούτε ένα ούτε δύο: Ο Πέτρος Αβελάρδος (Abailard ή Abélard) εντόπισε 157 θέματα για τα οποία οι πατέρες της εκκλησίας διατυπώνουν αντιφατικές απόψεις. Γεννήθηκε στα 1079 και εξελίχθηκε σε διάσημο σχολαστικό φιλόσοφο και θεολόγο με εξαιρετική διαλεκτική δεινότητα και πλήθος φανατικών μαθητών στο Παρίσι. Δυο φορές η εκκλησία καταδίκασε τις απόψεις του. Ο ίδιος εισήγαγε τη διδασκαλία της εννοιοκρατίας (conceptualism

) που βρέθηκε αντίθετη από τον νομιναλισμό (ονοματολογία: οι αφηρημένες ιδέες δεν είναι παρά απλές λέξεις) τον οποίο διδασκε ο σύγχρονός του, Ροσελέν (1050 – 1120). Η εννοιοκρατία διδάσκει ότι η έννοια έχει πραγματική υπόσταση που διακρίνεται από την λέξη, η οποία την εκφράζει και βρίσκεται μόνο στο πνεύμα.

Η Ελοΐζα γεννήθηκε το 1101, ήταν κόρη του στυγνού αξιωματούχου, Φιλμπέρ, κι έγινε φανατική μαθήτρια του Αβελάρδου. Παρά τα 22 χρόνια που τους χώριζαν, Αβελάρδος και Ελοΐζα αγαπήθηκαν παθιασμένα. Ο έρωτάς τους απέφερε ένα παιδί, οπότε οι δυο εραστές παντρεύτηκαν κρυφά. Όταν ο πατέρας της Ελοΐζας το έμαθε, πλήρωσε τρεις κακοποιούς οι οποίοι ξεμονάχισαν τον Αβελάρδο και τον ευνούχισαν.

Ο Αβελάρδος έφυγε από το Παρίσι και κατέφυγε σε μοναστήρι. Τον έδιωξαν όταν μαθεύτηκε ότι η εκκλησία τον έκρινε αιρετικό. Περιπλανήθηκε από μοναστήρι σε μοναστήρι ώσπου τον δέχτηκαν στο αβείο του Κλινί. Πέθανε στα 1142, σε ηλικία 73 χρόνων.

Η Ελοΐζα βρέθηκε σε άλλο μοναστήρι. Οι βίαια χωρισμένοι εραστές και σύζυγοι συνέχισαν να αλληλογραφούν παθιασμένα. Σώζονται οκτώ επιστολές, μίγμα ευλάβειας, πάθους και σχολαστικής φιλοσοφίας.

Η Ελοΐζα πέθανε το 1164, ολόκληρα 22 χρόνια μετά τον θάνατο του Αβελάρδου. Είναι όμως και οι δύο θαμμένοι μαζί στο νεκροταφείο του Περ Λασέζ, ενώ στον αριθμό 9 της Αποβάθρας των Λουλουδιών στη Σιτέ (στο νησάκι όπου βρίσκεται η Νοτρ Νταμ), είναι σκαλισμένες οι μορφές τους.

Ο ωραίος Λικάριος

Ήταν η εποχή της φραγκοκρατίας και ο Ιταλός ιππότης Λικάριος ζούσε στην Κάρυστο: Νέος, ωραίος, γενναίος πλην όμως πάμπτωχος. Η βαρόνη Φελίζα ήταν νέα, ωραία, πάμπλουτη και πολύ προχωρημένη για την εποχή της. Αγαπήθηκαν και, παρά τη σε γενιά, περιουσία και χρήμα διαφορά που τους χώριζε, παντρεύτηκαν. Η αριστοκρατία δεν τον ανέχτηκε και του έκλεισε τις πόρτες, καθώς ο Λικάριος ήταν πρώην δούλος του βαρόνου Γυβέρτου. Οι δυο ερωτευμένοι αποσύρθηκαν σε μια βραχώδη περιοχή κι έφτιαξαν την ερωτική φωλιά τους: Ένα κάστρο που ονομάστηκε από τους ντόπιους Ανεμοπούλες.

Με ορμητήριο το κάστρο αυτό, ο Λικάριος ξεκίνησε επιδρομές στις γύρω περιοχές των βαρόνων. Οι Λατίνοι ήταν αδύνατο να τον σταματήσουν. Απέκτησε φήμη ελευθερωτή, προστάτη των φτωχών και τιμωρού των καταπιεστών ξένων. Η φήμη του έφτασε ως την Κωνσταντινούπολη. Ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Παλαιολόγος θέλησε να τον γνωρίσει.

Η γνωριμία απέδωσε στον Λικάριο μια καινούρια σύζυγο, πλούσια και αριστοκράτισσα, και βοήθεια σε στρατό και χρήμα. Με ορμητήριο το κάστρο του, ξεκίνησε να κατακτήσει όλη την Εύβοια. Σε κάποια μάχη, αιχμαλώτισε τον δούκα της Αθήνας και τον βαρόνο Γυβέρτο, ένα από τους τρεις κυρίαρχους της Εύβοιας.

Δούκας και βαρόνος έγιναν εξαρτήματα θριάμβου του Λικάριου που τους έσυρε στην Πόλη, όπου τον περίμεναν ο Μιχαήλ Παλαιολόγος και η σύγκλητος. Ο Γυβέρτος έπαθε αποπληξία και πέθανε μόλις είδε τη μεγαλοπρεπή υποδοχή που γινόταν στον πρώην δούλο του. Ο Λικάριος χρίστηκε μεγάλος κοντόσταβλος (διοικητής σώματος μισθοφόρων). Γύρισε στο κάστρο του, εξελίχθηκε σε κυρίαρχο του μεγαλύτερου μέρους της Εύβοιας, μπήκε επικεφαλής βυζαντινού στόλου, πήρε από τους Φράγκους πολλά νησιά του Αιγαίου κι έφτασε να γίνει μέγας δούκας.

Εξαφανίστηκε ξαφνικά κι απρόσμενα όπως ξαφνικά κι απρόσμενα είχε εμφανιστεί. Λίγο καιρό αργότερα, η Εύβοια γινόταν κτήμα των Βενετσιάνων.

Η Καλή και ο Σελίμ

Στα 1537, ο σουλτάνος Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής διακήρυσσε ότι θα εισβάλει στην Ιταλία, θα κυριεύσει τη Ρώμη και θα μετατρέψει το ναό του Αγίου Πέτρου σε στάβλο για τα άλογα των σπαχήδων του. Ο ίδιος και ο στρατός του στρατοπέδευαν στο Βουθρωτό, περιμένοντας να περάσουν στην Κέρκυρα, την οποία θα χρησιμοποιούσαν ως «σκαλοπάτι» για την απόβασή τους στην Ιταλία. Την κατάληψη του νησιού ανέλαβε ο Αγιά πασάς με πολύ στρατό και 120 κανόνια. Στη διάρκεια της πολιορκίας, όμως, κάποιοι Τούρκοι ξεμονάχιασαν την όμορφη αρχοντοπούλα Καλή Κουαρτάνου. Την μετέφεραν στο στρατόπεδο με σκοπό να την γλεντήσουν. Δεν πρόλαβαν. Η Καλή ξεχώριζε ανάμεσα στις αιχμάλωτες καθώς φαινόταν από μακριά ότι ήταν αριστοκράτισσα. Την είδε ένας αξιωματικός τους και τη θέλησε δική του. Ούτε αυτός πρόλαβε. Την «κατάσχεσε» ο Αγιά πασάς.

Μετά από άπειρες επιθέσεις που όλες αποκρούστηκαν, ο Αγιά πασάς πετάχτηκε ως το Βουθρωτό: Χάρισε την Καλή στον σουλτάνο για να τον καλοπιάσει κι εξήγησε ότι η υπόθεση τραβούσε πολύ μακριά. Η πολιορκία λύθηκε και η απόβαση στην Ιταλία αναβλήθηκε για αργότερα. Δεν έγινε ποτέ.

Ο Σουλεϊμάν ήταν τότε 42 χρόνων. Εριξε την Καλή στο χαρέμι του. Εκείνη τη χρονιά, ο διάδοχος του Σουλεϊμάν, Σελίμ Β', ήταν μόλις 13 χρόνων. Αγνοούμε, πόσων χρόνων ήταν η Καλή. Ο νεαρός Σελίμ είδε την όμορφη Καλή, όταν πια μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Την ερωτεύτηκε. Ο Σουλεϊμάν δεν είχε αντίρρηση να τους παντρεύει. Στα 1545, η Καλή γέννησε στον Σελίμ αγόρι. Το είπαν Μουράτ. Στα 1566, ο Σελίμ Β' έγινε σουλτάνος με την Καλή μητέρα του διαδόχου Μουράτ. Ο Μουράτ (Γ') έγινε σουλτάνος το 1574 με την Καλή βαλιδέ σουλτάνα (βασιλομήτορα). Ανάμεσα στα κτήματά της ήταν και τα νησιά Άνδρος και Νάξος.

Οι έρωτες του λόρδου Βύρωνα

Ο Τζορτζ Γκόρντον Νόελ λόρδος του Μπάιρον ο για τους Έλληνες λόρδος Βύρων γεννήθηκε το 1788 στο Λονδίνο. Είχε λυμένα τα οικονομικά του προβλήματα κι, από μικρός, ασχολήθηκε με την ποίηση. Πέρασε τα νεανικά του χρόνια γλεντώντας, ταξιδεύοντας, σαρκάζοντας τον υποκριτικό πουριτανισμό των Άγγλων και υμνώντας τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Είχε γεννηθεί για τη ζωή και τον έρωτα κι ο πατρικός του πύργος δεν τον χωρούσε. Συνδέθηκε ταυτόχρονα με τις ξαδέρφες του, Μαίρη Νταφ και Μαίρη Τσόγουορθ, και κατάφερε να τις αγαπήσει παράφορα και τις δύο. Ήταν 18 χρόνων, όταν τον έγραψαν στο Κέιμπριτζ για να αποφύγουν μεγαλύτερο οικογενειακό σκάνδαλο.

Αποδείχθηκε ένας από τους πιο αμελείς φοιτητές που πέρασαν ποτέ από το ένδοξο πανεπιστήμιο. Εξελίχθηκε σε δεινό κολυμβητή, λάτρη της γυμναστικής και μεγάλο εραστή, καθώς η φυσική του ομορφιά ταίριαζε γάντι με τον ανυπότακτο χαρακτήρα του και την αγάπη για την περιπέτεια. Παρά το γεγονός ότι ήταν κουτσός στο δεξί του πόδι.

Και βέβαια, του άρεσε να γράφει ποιήματα. Το πρώτο του («Ωρες σχόλης»), η κριτική το κατακεραύνωσε. Ο Μπάιρον θύμωσε, τύπωσε ένα υβριστικό λίβελο εναντίον των κριτικών κι έφυγε από την Αγγλία.

Στα 21 του, το 1809, έκανε ένα μεγάλο ταξίδι. Ξεκίνησε από την Πορτογαλία κι έφτασε ως το Τεπελένι, όπου φιλοξενήθηκε στην αυλή του Αλή πασά. Συνεχίζοντας την περιπλάνησή του, πέρασε από την Αθήνα και κατέληξε στην Κωνσταντινούπολη. Έχοντας διαβάσει το κατόρθωμα του Λεάνδρου που κάθε νύχτα ξεκινούσε από την Άβυδο και περνούσε τον Ελλήσποντο κολυμπώντας για να συναντήσει την αγαπημένη του Ηρώ (ιέρεια στο ναό της Άρτεμης), θέλησε να κάνει το ίδιο. Αν και κουτσός, πέρασε τα στενά κολυμπώντας κι έγραψε την πασίγνωστη ποιητική συλλογή «Η νύφη της Αβύδου». Έπειτα, κατέβηκε στην Αθήνα για δεύτερη φορά.

Η κόρη των Αθηνών

Στην Αθήνα όπου έφτασε μετά την Κωνσταντινούπολη, ο λόρδος Βύρων φιλοξενήθηκε από

τον πρόξενο της Αγγλίας, Μακρή. Οι οκτώ εβδομάδες που πέρασε εκεί, ήταν από τις πιο θυελλώδεις της ζωής του, καθώς γνώρισε κι ερωτεύτηκε την κόρη του πρόξενου, την μόλις 13 χρόνων Τερέζα Μακρή. Φεύγοντας, της χάρισε το μετέπειτα πασίγνωστο ποίημά του «Η κόρη των Αθηνών». Η Τερέζα ευτύχησε να παντρευτεί, το 1829, έναν άλλον φιλέλληνα, τον Τζακ Μπλακ. Πέθανε σε βαθιά γεράματα, στα 1875.

Επιστρέφοντας στην Αγγλία, ο Μπάιρον τύπωσε το πρώτο μέρος του ποιητικού του έργου «Τσάιλντ Χάρολντ» που χαιρετίστηκε από το κοινό. Παντρεύτηκε την Άννα Ισαβέλλα Μιλβέικ αλλά ο γάμος κατέληξε σε αποτυχία. Έφυγε στο Βέλγιο όπου γνωρίστηκε με τον ποιητή Πέρσι Μπις Σέλεϊ. Πήγαν μαζί στην Ιταλία, μπερδεύτηκαν στη μυστική οργάνωση των καρμπονάρων και γνωρίστηκαν, στην Πίζα, με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Ο Σέλεϊ έγραψε το λυρικό δράμα «Ελλάς», ενώ ο Μπάιρον συνεννοήθηκε κατέβηκε στην Ελλάδα για να βοηθήσει τον επαναστατικό αγώνα.

Ο Μαυροκορδάτος έφτασε στο Μεσολόγγι από την αρχή του ξεσηκωμού κι εξελίχτηκε σε μεγάλο τοπικό παράγοντα, ακολουθώντας την παράταξη του Μαυρομιχάλη. Ο Μπάιρον πήγε με καΐκι στο Μεσολόγγι, παραμονή Χριστουγέννων του 1823. Εκεί, με δικά του χρήματα, εξόπλισε ένα σώμα από 3.000 Σουλιώτες κι ανέλαβε όλα τα έξοδά του. Κι ακόμα, εισηγήθηκε στην Τράπεζα της Αγγλίας να δοθεί δάνειο στους Έλληνες. Όμως, οι στερήσεις, οι κακουχίες και η ως τότε άστατη ζωή του κλόνισαν την υγεία του. Αρρώστησε βαριά και πέθανε στο Μεσολόγγι, στις 7 Απριλίου 1824.

Ο θάνατός του συγκλόνισε τους Έλληνες. Ο Διονύσιος Σολωμός έγραψε το γνωστό επίγραμμα: «Λευτεριά, για λίγο πάψε / να χτυπάς με το σπαθί / κι έλα σίμωσε και κλάψε / εις του Μπάιρον το κορμί».

Η σειρήνα του Λορελάι

Ο μεγάλος βράχος Λορελάι, στις όχθες του ποταμού Ρήνου, στη Γερμανία, παράγει μια παράξενη ηχώ που δημιούργησε ένα θρύλο. Υπήρχε, λένε, στην περιοχή ένα όμορφο κορίτσι, βαθιά ερωτευμένο. Ο καλός της, όμως, αποδείχτηκε άπιστος. Απελπισμένο, το κορίτσι ανέβηκε στον βράχο και ρίχτηκε στα ορμητικά στο σημείο εκείνο νερά του Ρήνου.

Δεν πνίγηκε αλλά μεταμορφώθηκε σε σειρήνα. Όπως οι σειρήνες της ελληνικής μυθολογίας παράσερναν τους ναυτικούς με το τραγούδι τους και τους οδηγούσαν στον θάνατο, έτσι και η σειρήνα του Ρήνου γοήτευε τους ψαράδες και τους οδηγούσε στην καταστροφή.

Στα 1778 (9 Σεπτεμβρίου), σε ένα χωριό κοντά στο Κόμπλεντζ της Γερμανίας, γεννήθηκε ο Κλέμενς Μπρεντάνο. Εξελιχθηκε σε σπουδαίο λογοτέχνη, έναν από τους ιδρυτές της ρομαντικής σχολής της Χαϊδελβέργης (δεύτερη φάση του γερμανικού ρομαντισμού) που έδωσε έμφαση στην ιστορία και τη λαογραφία της Γερμανίας. Ο βράχος Λορελάι βρίσκεται κοντά στη γενέτειρά του. Έμαθε τον θρύλο και τον περιέλαβε σε μυθιστόρημά του που εκδόθηκε ανάμεσα στα 1800 και 1802.

Ο Κρίστιαν Γιόχαν Χάινριχ Χάιν γεννήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 1797, στο Ντίσελντορφ της Γερμανίας. Εξελιχθηκε σε ποιητή παγκόσμιας φήμης. Στα 1827, δημοσίευσε το αριστούργημά του, «Το βιβλίο των τραγουδιών». Ένα από τα ποιήματά του αναφέρεται στον θρύλο του βράχου Λορελάι. Στα επόμενα χρόνια, περισσότεροι από 25 συνθέτες μελοποίησαν το ποίημα αυτό. Ένας από αυτούς, ήταν ο Ρόμπερτ Σούμαν (γεννήθηκε στις 8 Ιουνίου 1810, στη Σαξονία). Ολοκλήρωσε τη σύνθεσή του, «Ο έρωτας του ποιητή», τον κύκλο τραγουδιών του Χάινριχ Χάιν, την 1^η Ιουνίου του 1840.

Ο Κλέμενς Μπρεντάνο πέθανε στις 28 Ιουλίου 1842. Ο Χάινριχ Χάιν στις 17 Φεβρουαρίου 1856. Τέσσερις μήνες αργότερα, στις 29 Ιουλίου 1856, πέθανε και ο Ρόμπερτ Σούμαν. Ο θρύλος της σειρήνας του Λορελάι ζει ακόμα.

(Ελεύθερος Τύπος, 11 – 16.2.2013)